

Jurnalistica sub cenzura comunistă

■ Prof. univ. dr. LAVINIA BETEA

[„Aurel Vlaicu“ University of Arad]

Abstract

Based on the author's direct experience, the article portrays the press during the communist regime in Romania, highlighting features such as censorship, centralization, planning and propaganda of the single party. Equally, the article offers an image of the communist society, with its shortcomings and constraints, indirectly emphasizing the importance of a free and independent press for the functioning of the society, the relationship between the state and the citizen and a functional democracy.

Keywords

journalism; communism; censorship; freedom of expression

De curând, unul dintre realizatorii de filme documentare ai Televiziunii Române mi-a solicitat lămuriri asupra contextului fabricării autoturismelor Dacia la Pitești. Am încercat să-i explic rațiunile deciziei, așa cum le știam din studiul documentelor de arhivă și interviuarea unor ex-lideri comuniști. Mi-am dat seama că nu-l conving atunci când mi-a citat o „sursă primară” – unul dintre managerii actuali ai societății Automobile Dacia S.A. Acela îmi informase că la originile ei, stă licitația din 1966 când achiziționarea licenței de fabricație a autoturismului Dacia 1100 o câștigase firma Renault...¹ Acea sursă primară avea prioritate, după regulile meseriei sale.

Buni înnotători în fluxurile și refluxurile piețelor de capital, ziaristii actuali n-au reprezentări adecvate asupra economiei socialiste. Resemnificările memoriei colective au alterat de altfel logica funcționării relațiilor și instituțiilor din diversele etape ale epocii. Devin astfel imperios necesare

---

¹ „Obiectivele” economiei socialiste nu se realizau pe bază de licitații, ci de plan de stat. Iar în anii „războiului rece”, o cooperare între o țară din lagărul comunist și alta capitalistă se antama la nivelul de vârf al politicului. La originea colaborării cu Uzinele „Renault” a stat întâlnirea din 1964 dintre premierul român Ion Gheorghe Maurer și președintele Franței, Charles de Gaulle.

mărturiile unor experiențe trăite. Cu această intenție a asumării statutului de „spectator angajat”² relatez cele ce urmează.

Sunt martor și, totodată, actor al schimbărilor presei din ultimele trei decenii. Un interval înscris în „istoria imediată”³ a oamenilor implicați în evenimente care-și colorează narațiunile cu opinii și afecte. Poate fi însă și „o povestire a povestirii” cu ajutorul „spectatorilor angajați” și a memoriei arhivelor. Cu exigențele reclamate de Tvetan Todorov care observa că memoria poate fi amenințată nu doar de ștergerea informațiilor, ci și de supraabundența lor⁴.

Din această răspântie a memorialisticii și istoriografiei, mi-am propus evocarea celor doi ani de jurnalist profesionist în presa comunistă.

De la cenzură la autocenzură

În referințele la cenzura comunistă se recurge prea adesea la uniformizarea semnificațiilor, instituțiilor și practicilor acesteia în decursul întregului regim.

Pe scurt spus, după modelul Glavlit-ului⁵, la mijlocul lui 1949, la București s-a înființat Direcția Generală a Presei și Tipăriturilor (DGPT). În fruntea instituției, a fost numit fostul *illegalist*⁶ Vasile Dumitrescu. Un tânăr cu referințe bune, printre altele fiind „nașul” primirii la comuniști a lui Nicolae Ceaușescu și fost camarad de celulă de partid cu viitorul ministru Grigore Preoteasa⁷. Altfel, după spusele unora care l-au cunoscut, Dumitrescu însuși se recomanda a fi fiul unei țigănci analfabete, educat ca atare⁸. Se descurcase bine în subtilitățile „provocărilor” intelectuale, printre altele, în viitor fiind director al Agerpres. În locul lui, la DGPT s-a instalat Iosif Ardelean (Adler), fost *illegalist* de etnie evreu-maghiar din Transilvania, al cărui comportament în anchetele Siguranței n-a fost pe măsura eticii comuniste⁹. Un astfel de individ vulnerabil a condus temuta instituție până la desființarea ei, în 1977.

În pofida opiniei generale privind omnipotența și atotvigilența cenzurii, documentele de arhivă lasă impresia spieretorilor din livezi. Cu 111 cenzeni angajați, și încă 27 persoane cu „atribuții speciale”, Direcția nu reușea să controleze toate tipăriturile. Plângeri și sesizări adresate superiorilor menționează că, pentru cele 15 ziare regionale din 1950 funcționau 12 cenzeni¹⁰. Era și acesta un secret al vremii, cititorii, jurnaliștii și scriitorii trebuind să-și închipuie că fiecare rând de ziar și fiecare pagină de carte sunt minuțios verificate. Pe seama fricii care păzește bostanii¹¹ a funcționat eficient și relația DGPT cu cetățenii. Eficiență mult potențată de aportul delațiunii, alt fenomen hipertrofiat de regimurile totalitare, dar minimizat în post-comunism.

2 Termen introdus de către Raymond Aron, *Le Spectateur engagé* (entretiens), (Paris : Julliard, 1981).

3 Acest interval temporar și caracteristicile cercetării sale a fost teroretizat de Jean-François Soulet în *L'histoire immédiate. Historiographie, sources et méthodes* (Paris, Armand Colin, Coll. U, 2009).

4 Tvetan Todorov, *Abuzurile memoriei* (Timișoara: Amarcord, 1999), 13.

5 Abreviere a instituției sovietice care exercita sarcina cenzurii, înființată în 1922.

6 Noțiuni ale ideologiei comuniste și sintagme provenite din stilul „limbii de lemn” sunt marcate cu litere italice în text.

7 Lavinia Betea, *Povești din Cartierul Primăverii* (București: Curtea Veche Publishing, 2010), 190-191.

8 Betea, *Povești*, 193

9 ANIC, Fond CC al PCR – Cadre, Dosar A/21, ff.2-10

10 Daniel I. Ionică, „Diseminarea informațiilor în România comunistă, Studiu de caz: Metode de lucru ale Direcției Generale a Presei și Tipăriturilor (1949-1952)”, *Revista de științe politice și relații internaționale* 2 (2013): 60–72.

11 O manipulare practică de altfel de serviciile speciale comuniste. Lui Markus Wolf (1923-2006), care-a condus 34 de ani serviciul de informații externe al Germaniei de Est, i se atribuie obiceiul de-a spune cu orice prilej următoarea anecdotă : De ce nu se udă plantele în URSS și în RDG ? Ca să nu se defecteze microfoanele.

Contextul deciziei înlocuirii cenzurii cu *autocenzura*, un mecanism mai pervers și încă mai dur, nu e deplin elucidat. Dumitru Popescu, președintele Consiliului Culturii și Educației Socialiste¹² din acel moment, a lăsat în memoriile sale o istorisire care trimite mai curând la o reglare de conturi între înalți demnitari decât la calcul politic¹³.

Dar a face altfel decât „țarul” Kremlinului a fost o caracteristică a *liedership*-ului lui Ceaușescu. Desființarea instituției cenzurii a fost promovată propagandistic ca o decizie democrată. Cu bonus-ul „descotorosirii” de demnitari care colaboraseră vreme îndelungată cu omologii sovietici¹⁴. În consecință, atribuțiile celor câteva zeci de funcționari ai DGPT, le-au preluat miile de gazetari, scriitori și artiști obligați la autocontrol drastic. Plus editorii, corectorii, regizorii, organizatorii de spectacole ș.a.m.d. Adică toți cei implicați în producerea și difuzarea actului cultural și în procesul comunicării publice. „Vigilență sporită” li s-a impus și *țovarășilor cu munci de răspundere* din instituțiile de presă, cultură și artă. Iar denunțătorii – colegi de breaslă carieriști și cetățeni cu *simț de răspundere* – au sprintat cu elan sporit.

Pe de altă parte, începutul anilor 80 e marcat de imperativul economisirii, eliminării importurilor și extensiei exportului. Printre primele produse vizate a fost hârtia. S-au redus tirajele cărților și s-au stopat primirile de noi membri în uniunile de creație.

Ziarele au fost, de asemenea reduse și ca număr de pagini, și ca tiraj¹⁵. În unele județe, cotidienele s-au transformat în săptămânale. A venit apoi rândul televiziunii naționale să-și comprime programul la două ore. S-au înăsprit și *verificările* aspiranților la profesia de jurnalist. În a doua jumătate a anilor 60, presa scrisă, vorbită și audiovizualul beneficiaseră de infuzia unui val de tineri talentați, absolvenți ai diverselor specializări din învățământul superior. Din a doua jumătate a anilor 70, monopolul calificării în jurnalism l-a deținut Academia „Ștefan Gheorghiu”, instituția care reprezenta învățământul superior de partid.

Până-n 1990, admiterea la ziaristică s-a făcut în circuit închis. Candidatul nu se putea înscrie și prezenta la examen altfel decât *propus* de cadriștii județeni ori ai Capitalei după *verificări* care durau minim doi ani. Acesta era stagiul minimal de *corespondent voluntar* în presa locală și totodată al practicii în *câmpul muncii*. Tânărul făcea astfel proba aptitudinilor gazetărești dar și a *muncii de jos*. Dosarul său conținea, de asemenea, aprecierile și recomandările organizației de tineret sau de partid, precum și cele ale *colectivului de muncă*. O secțiune aparte în completarea lui revenea conducerii instituției de presă care-l „recrutase” și care-ar fi

---

12 Consiliul Culturii și Educației Socialiste avea în acea perioadă rolul de minister al Culturii.

13 Într-o zi, scrie Dumitru Popescu, a fost chemat la cabinetul lui Ceaușescu. Extrem de iritat, secretarul general al partidului s-a pornit pe-o critică devastatoare la adresa ultimelor apariții editoriale. I-a întins o listă de titluri incriminate aflate, în lucru, în poligrafia care fusese controlată, inopinat, de Vasile Patilineț. Pe listă se aflau titluri incitante precum *Reportaj cu steagul de gât* a lui Iulius Fucik și *Confesiunile unui opioman englez* de Thomas de Quincey. E o „provocare” a cuiva care intenționează compromiterea conducerii noastre, a zis demnitarul intelectual. Lămurit de-acum asupra mesajului autorilor incriminați, Ceaușescu l-a chemat la ordin pe Patilineț. A urmat un interogatoriu asupra cunoștințelor literare ale acestuia, finalizat cu trimiterea lui Patilineț la „pusul mâinii” pe carte, acesta fiind unul dintre durii partidului fără aplecare spre preocupări intelectuale. Cf. Dumitru Popescu, *Memorii, Panorama răsturnată a mirajului*, vol. 2 (București: Curtea Veche, 2006), 237-240.

14 După invazia Cehoslovaciei de trupe ale Tratatului de la Varșovia, la 21 august 1968, Nicolae Ceaușescu a luat măsuri complexe pentru a-și menține, nestingherit, puterea.

15 Cotidianul „Flacăra roșie” din Arad avea formatul standard al cotidianelor județene (patru pagini în format A3) și tirajul maxim aprobat – 40 000 de exemplare. Cea mai mare parte a ediției se difuza prin abonamente. Exemplarele puse în vânzare prin chioșcurile stradale, se epuizau integral în primele ore ale dimineții. La nivelul cerere-ofertă, probabil că un tiraj dublu ar fi satisfăcut cererea publicului. Economia socialistă funcționa însă conform planului.

urmat să-l angajeze la absolvire. Dacă algoritmul acesta se respecta fără abatere la nivel județean, altfel decurgea selecția candidaților pentru instituții de presă naționale precum radio-ul și televiziunea unde aspiranții nu aveau cum presta stagiile de voluntariat¹⁶.

Cum, în anii 80, și în grila promovările profesionale și a celor politice (excep-tând sănătatea și învățământul) intrase stagiul de muncitor, profilul candidatului la jurnalistică însemna la capitolul studii, o școală profesională *la bază*, completată cu studii liceale *la seral*¹⁷.

Ziarul „Flacăra roșie”, secția tineret

Se înțelege că, în epocă, din informațiile anterioare cunoșteam prea puțin. Adică la vremea debutului meu de ziarist, cu carte de muncă, în vara lui 1987.

Până-n decembrie 1989 am fost unul dintre cei 13 redactori ai cotidianu-lui județean de limbă română „Flacăra roșie”, „organ al Comitetului Județean de Partid Arad”. Conducerea ziarului motivase angajarea mea prin „îmbunătățirea compoziției la femei” și vârsta adecvată secției de tineret – sub 35 de ani, atât cât prevedea Statutul UTC-ului pentru membrii săi. Demersurile intrării mele în breas-lă duraseră însă 13 ani și succesive refuzuri.

Absolvisem liceul pedagogic arădean în 1976. În plină *revoluție tehnico-științifică socialistă*, procentul studenților la specializările cu profil umanist s-a re-dus drastic¹⁸. Facultățile de psihologie, pedagogie și sociologie au fost desființate. În toți acești ani, specializarea în științe socio-umane s-a limitat la facultățile de is-torie-filozofie din universitățile din București, Cluj-Napoca și Iași. În cadrul acestora, secțiile de filozofie-istorie (specialitatea mea), scoteau, anual, o promoție națională de numai 75 de licențiați¹⁹. În astfel de condiții, admiterea devenea o loterie a absolvenților merituoși de liceu. Încă mai îndoielnică, șansa unei burse de studii. Motivație candidaților și sprijin financiar pentru meditații particulare ofereau fa-miliile de intelectuali. Odată cu intrarea copiilor „în pâine”, majoritatea cetățenilor din mediul rural nu mai vedeau rostul învățaturii. Cu atât mai puțin specializarea în domenii străine cunoașterii lor. Mai ales pentru fetele destinate păstrării tradiției de-a fi stălpul bătrâneții părinților.

Cu palmaresul de corespondent județean al revistei naționale „Limbă și lite-ratură pentru elevi”, redactor șef al revistei școlii „Tribuna elevilor” și de premiantă la olimpiadele naționale de literatură, m-am simțit îndreptățită să aspir la *dosarul* pentru jurnalism. Contase, desigur, mirajul profesiei! Dar și anumite socoteli prac-tice privind bursa de studii. Căci studenții Academiei „Ștefan Gheorghiu” primeau burse la nivelul minimei salarizări pe economie. Adică mai mult decât dublul bursei de stat pentru celelalte instituții de învățământ superior.

N-a fost să fie însă: dosarul mi-a fost respins. Partidul funcționa pe baza *cen-tralismului democratic*, cu obligația *răspunderilor* exclusiv de jos în sus. Nimeni nu

---

16 Propunerile acestor instituții vizau în principal „beizadele” din Cartierul Primăverii, ale capilor Armatei și Securității.

17 Ceaușescu considera drept cauză principală a mișcărilor contestatate din Ungaria (1956), evoluției sindicatului polonez liber Solidaritatea și o greșeală a perestroikăi lui Gorbaciov îndepărtarea partidului de clasa muncitoare.

18 Până la sfârșitul căderii regimului, din efectivul de circa 160.000 studenți, 65% urmau institute tehnice de învățământ superior, puțin peste 10% învățământ medico-farmaceutic și abia 0,3% învățământ pedagogic, 0,15% facultatea de drept și 0,05% învățământ artistic. Cf. ANIC, Fond CC al PCR – Cancelarie, Dosar 143/1989.

19 Era specializarea cu cel mai mic număr de absolvenți din România, având ca obiectiv calificarea profesorilor pentru disciplinele socio-umane și economice predate în gimnaziu și liceu.

mi-a dat, așadar, explicații. Cu norocul unor subiecte de sinteză la admiterea din acel an, am reușit la secția filozofie-istorie de la Universitatea clujeană.

Între gazetărie și apostolatul la țară, după canoanele repartițiilor din anii 80²⁰, cea dintâi părea fascinantă. În consecință, am menținut legătura cu redacția arădeană, efectuând acolo stagiile practicilor de vară. La absolvire, am dat curs obligației stagiaturii de profesor, conform repartiției în orașul Reghin (Mureș). După stagiatură însă, și cel de-al doilea demers de intrare în presă mi-a fost respins.

Aceste lungi așteptări și speranțe spulberate au îngăduit viziunea unor realități împlânzite. Deși, în epocă, misiunea instituțiilor de presă era diseminarea politicii și propagandei partidului, derivate din *formarea conștiinței socialiste a omului nou*. Cât despre *autocenzură*, știam că există o listă a subiectelor interzise. Nu-mi amintesc ca, la angajare, să fi semnat vreun angajament de respectare a interdicțiilor. Nici să le fi citit, măcar. De altfel, ar fi fost imposibil să le încalci. Angrenajul ziarului nu tolera nici teme, nici abordări altfel decât *pe linie*. Se înțelege că subiecte tabu au fost cartelarea alimentelor, întreruperile de curent și gaze, cozile la alimente, cotele de benzină, frigul din apartamente, cotele agricole... Dar realitatea acestora acoperea, indirect, conținutul ziarului sub etichetele economiei de energie și combustibil, refolosirii materialelor, contractelor gospodăriilor țărănești cu statul... Prin ziar s-a anunțat și arondarea cetățenilor la magazinele alimentare și de panificație de unde-și puteau cumpăra pâinea și celelalte produse cartelate (carne, ouă, zahăr, ulei, făină, unt). În ziarul de sâmbătă apărea și anunțul privind circulația autoturismelor pentru duminica următoare – fără sau cu soț.

Ziarul, ca toate celelalte *unități socialiste*, funcționa sub imperativul *planului*. Deciziile privind obiectivele, conținuturile, genurile și mijloacele publiciste veneau totdeauna *de sus*. Acestea erau apoi „aprobate” de *colectivul redacției*. Și de *adunarea generală a oamenilor muncii*, alcătuită din redactorii, corectorii, dactilografele, femeia de serviciu, curiera, bufetiera, portarul ziarului... La sfârșitul anilor 80, sub eticheta *lărgirii democrației*, la ședințele de partid se convocau toți angajații. În prelungirea acestora, se ținea și *învățământul politico-ideologic*²¹.

N-am semnat, așa cum s-ar face acum, o fișă a postului. Nu exista la ziar. În linii mari, urma să dobândesc în cel mai scurt timp „expertiza” asupra organizațiilor de tineret din mediul urban și rural; din antreprize industriale, agricole și școli. Munca intra în categoria celor nenormate. Oricând – noapte sau zi, zi de lucru sau duminică, fără sporuri salariale²².

Născuți și educați în România populară, și mai apoi socialistă, eram cu toții experimentați în canoanele *realismului socialist* – unica formă de expresie admisă în comunicarea publică. În *Pavilionul canceroșilor*, Soljenițin l-a sintetizat

---

20 În 1981, orașele cu peste o sută de mii de locuitori n-au mai apărut în listele guvernamentale de repartitie. Stagiul de 3 ani la locul de repartitie a devenit obligatoriu. A fost o dramă mai ales pentru absolvenții specializărilor cu număr restrâns, căsătoriți și cu copii. Doar la modul excepțional, pe aceeași listă s-au aflat două posturi de profesori sau doctori în aceeași comună sau orășel.

21 Tema lunară era aceeași pentru toate grupele de partid, sindicale, UTC și ODUS (organizația Democrației și Unității Socialiste în care erau incluși, cu sau fără acordul lor, toți ceilalți cetățeni neînregimentați în vreuna dintre primele trei organizații amintite. În felul acesta, toți românii erau integrați în Frontul Democrației și Unității Socialiste, organizație de masă care confirma caracterul totalitar al societății. „Lecția” curentă de învățământ politico-ideologic era prezentată în revista „Era socialistă”, conținutul ei fiind valid deopotrivă pentru grupele de profesori universitari și uteciștii elevi din școlile profesionale.

22 Există totuși o plată „în acord” reprezentând sporul dintre cotarea calitativă a articolelor pe scala „a” (satisfăcător), „b” (bine), „c” (foarte bine). Articolele notate cu „c”, conform unei grile de plată pentru diversele genuri jurnalistice, însemnau un spor salarial simbolic: nu-mi amintesc să fi încasat mai mult de 100-150 de lei lunar. Sporurile acestea nefiind încurajate, nici ceilalți colegi nu se puteau lăuda cu câștiguri suplimentare substanțiale.

prin explicația unei tinere ziariste sovietice. Nimic mai ușor, spune aceasta, decât să descrii realitatea nu așa cum este și cum o vezi, ci cum ar trebui să fie. Se înțelege că, după programul partidului. De altfel, după cum remarca pertinent Piotr Wierzbicki, anularea logicii este o directivă de partid, care impune empatie și observatorilor externi: „Cel care analizează sau apreciază viața sau elementele ei într-o țară a socialismului real trebuie să se bazeze nu pe ceea ce se întâmplă acolo cu adevărat, ci pe ceea ce trebuie să aibă loc în lumina doctrinei, nu pe observarea faptelor materiale, ci pe deducția din principiile sistemului, nu pe cele întâmplare efectiv, ci pe planuri sau dorințe”²³.

Atribuții explicite și implicite

În macheta robot a ziarului din acei ani (vezi **Anexa 1**) îmi reveneau două rubrici precise: *Agenda tineretului* (săptămânal) și *Pagina tineretului* (trimestrial). Împărțeam apoi cu alți redactori, prin rotație, rubrica săptămânală *Din activitatea organizațiilor UTC, sindicat, femei, ODUS etc.*

Cea dintâi rubrică apărea marți, în pagina a treia, în 25-30 de rânduri. Pe-atunci nu se socotea la semnul calculatorului, ci în rândurile foii dactilografiate. Rezultau 6-7 știri scurte, menite a „oglinzi”²⁴ *faptele de muncă*, activitățile culturale și artistice ale uteciștilor arădeni din săptămâna precedentă. Sursa era obligatorie, imuabilă și neverificabilă: capii secțiilor județene și municipale ale organizației de tineret.

Cea de-a doua rubrică, tot de pagina a treia, a fost calvarul meu din acei ani. Întâi prin „libertatea” alegerii temelor și locurilor documentării: totdeauna insuficient de reprezentative și *mobilizatoare* pentru tânăra generație. Niciodată n-au trecut, în prima formă, de *autocenzura* secretariatul de redacție. Până la viza redactorului-șef și publicare, refăceam fiecare pagină de câte două până la patru ori. Forma finală nu era mai bună decât prima versiune (dar cum putea fi?!). Acele corecții succesive păreau menite a dovedi (dacă ar fi fost cazul) că se *implicase* în conceperea ei întreaga *bandă de producție* a ziarului. Funcționam, cu alte cuvinte, la modul opus al principiului productivității muncii: noi depuneam efort maxim cu eficiență minimă.

Atribuțiile implicite ale departamentului meu erau mai consistente. Țara se afla în continuare *campanii* pe *fronturi* diverse – a recoltării cartofilor, păioaselor sau sfeclei de zahăr, a materialelor refolosibile sau a „lunii” cărții ori curățeniei la sate²⁵. Cum din categoria tinerilor făceau parte toți cei sub 35 de ani, „redactorului cu tineretul” îi revenea sarcina *reflectării* muncii și educației lor prin *materialele*²⁶ de ziar.

Aproape egale muncii de documentare și redactare au fost serviciile din tipografie. O dată la 7-8 zile, mi-a revenit misiunea de „cap limpede” – tura de noapte a gazetarului. Ca ultim venit și cel mai tânăr în redacție, concediile de odihnă sau medicale ale fiecăruia dintre cei doi corectori ai ziarului, le-am suplinit

23 Piotr Wierzbicki, *Structura minciunii* (București: Nemira & Co, 1996), 26.

24 Conform analizei „limbii de lemn” sovietice, verbele „a oglindi”, „a reflecta” utilizate cu conotații ideologice, sunt sinonime. Ele presupun o „descriere” a realității în conformitate cu amintitul canon al realismului socialist. A se vedea Francoise Thom, *Limba de lemn* (București: Humanitas, 1993).

25 Termenii militari incluși în propagandă sunt o altă caracteristică a „limbii de lemn” din epocă. A se vedea Lavinia Betea, *Psihologie politică. Individ, lider, mulțime în regimul communist* (Iași: Polirom, 2001), 167-180.

26 În jargonul jurnalistic, derivat din „limba de lemn”, articolele se desemnau prin acest termen care induce o falsă concretețe.

eu. Corectorul se prezenta în tipografie la orele 18, „capul limpede” la orele 21. Corectorii își încheiau tura după lectura integrală a ediției de-a doua zi, „capul limpede” la ieșirea ultimului exemplar de ziar din rotativa tipografiei. O ediție normală – adică fără *materiale oficiale* trimise de centru, se culegea și corecta până la orele 22-23. Dar, în anii 80, acestea deveniseră „ediții speciale”. O ediție cu *oficialul* unei vizite a Ceaușeștilor prin țări din lumea a treia, se finaliza în zorii zilei următoare²⁷.

Tipografia era locul groazei. Se lucra cu matrițe de plumb, fiecare rând fiind turnat și pus în caseta paginii de ziar. Utilajele sovietice datau din anii 50. Respirai aerul încărcat de vapori de plumb: vara, fierbinte și brăzdat de țânțari; iarna, în frig și curent. Marile pericole ale profesiei nu te pândeau nici din documentări, nici din scris. Ci din serviciul la tipografie deoarece erau interzise erorile. Oricât de banale, se anchetau, ca toate delictele vremii, sub incidența prezumției de vinovăție. Delictul tipografic se încadra la „sabotaj politic”, sancționat cu închisoare. Ceea ce, dată fiind tehnologia amintită, nu era deloc ușor de evitat. Corecturile succesive ale șpalturilor fiecărei pagini se făceau prin înlocuirea rândurile culese la două linotipuri. O simplă încurcătură, o firească omisiune de semn sau literă, te puteau aduce în prag de infarct²⁸. Regulile serviciului tipografic erau secrete ale presei din anii 80. Se interzicea, spre exemplu, despărțirea în silabe a numelui „Nicolae Ceaușescu”. Nu se admiteau greșeli la nominalizările din ziar, iar corespondența dintre cifrele planificate și cele realizate trebuia să fie în acord perfect cu raportărilor județului²⁹. „Subversiunile” erau anchetate amănunțit și sancționate, de la corectori, până la conducerea ziarului³⁰.

În atribuțiile jurnalistului intrau, de asemenea, *cuvintele și adeviziunile*. În jargon propagandistic, *cuvintele* erau speech-urile delegaților la diverse reuniuni politice, precum și *materialele* din ordinea de zi a ședințelor municipale și județene. Adică *rapoarte, dări de seamă, planuri de măsuri*. Fiecare redactor se știa arondat sectorului său. O plenară a Comitetului Județean UTC antrena obligația lecturii și corecturii documentelor și cuvântărilor din acea ședință a redactorului cu tineret. Nu din punct de vedere politic, ci al corectitudinii vocabularului și sintaxei. Iar congresele partidului, precum și anumite cuvântări și decizii ale liderului său, declanșau o cascadă de *adeziuni ale oamenilor muncii*³¹ difuzate „la zi” în presă. Câte, în numele cui, când anume și în ce pagini se publicau, decidea secția de propagandă a CC ori, poate, consilierul prezidențial de presă. Activiștilor de nivel județean le revenea obligația nominalizării „aderenților”. Iar redactorilor misiunea „stilizării” lor.

---

27 „Oficialele” erau trimise de la București din timp. Se culegeau și paginau dar nu se aproba tipărirea ziarului până după epuizarea evenimentelor la care făceau referință.

28 Ceea ce s-a și întâmplat. Unuia dintre colegi i-a scăpat într-un titlu din pagina a IV-a, un „a” în locul unui „e”, rezultând „masaje” în loc de „mesaje” între Ceaușescu și capul partidului comunist grec. Ancheta care-a urmat i-a cauzat un infarct.

29 După documentările în antreprizele socialiste, cifrele raportate de interlocutori erau verificate de secretariatul de redacție, la nivel județean, cu o zi înainte de apariția articolului.

30 Prin rotație, seară de seară făceau de serviciu în tipografie redactorul-șef, redactorul șef adjunct și secretarul de redacție. Printre altele, decideau, la fața locului, care articole se scoteau din ediția tehnoredactată în sediul redacției pentru a face loc, *materialelor oficiale*, transmise prin telexul instalat în tipografie. Telex la care avea acces unul și același om, angajat prin convenție, desigur cu recomandările aferente. La „Flacăra Roșie” s-a „nimerit” un simpatic învățător pensionar, apelat de tipografi și redactori cu „Nea Mitică”.

31 *Adeziunea* avea o formă fixă, adecvarea însemnând specificarea evenimentului și a emițătorului discursului. Gen: împreună cu *colectivul de oameni ai muncii* de la ..., am ascultat cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu de la... în lumina sarcinilor ei... ne angajăm ca ... „Autorii” reprezentau deopotrivă compoziția socială și etnică a partidului; antreprize fruntașe în planul economic; fruntași de nivel național în domeniul de referință.

În „bucătăria” redacției

Ședințele de „producție” propriu-zisă se țineau luni, la orele 9, fiind, în fapt, o *transmitere de sarcini*.

Redactorul-șef al ziarului deținea, ab-initio, statutul de membru al Biroului Comitetului Județean de Partid, aflat în legătură directă și continuă cu *centrul*. După întrunirea „la primă oră” a acestui grup decizional local, redactorul-șef transmitea redacției *sarcinile* săptămânii în curs. Fiecare secție – *viață de partid, industrie, agricultură, viață socială, cultură și școli, tineret* – își proiecta munca pe acest calapod. În funcție de „codașii” și „frunțașii” nominalizați la județ, se stabileau documentările. Prioritar, în stil „oglinďă”: o antrepriză cu depășire versus una sub plan. Inițiativele inspirate de curiozități și intuiții profesionale nu-și aflau locul în planul tematic al unei săptămâni. Exista, de altfel, o singură mașină de teren și pentru ziarul „Flacăra roșie” și pentru „Voros Lobogo”, omologul de limbă maghiară.

Sub imperativul economiei de combustibil, energie și materie primă gema toată România. Imperios necesar era ca, într-o documentare prin județ, singurul autoturism al celor două redacții – o mașină de teren, marca ARO – să fie plin la capacitate. Un articol despre tineretul unei comune frunțașe la recoltatul porumbului, bunăoară, se documenta și redacta în consecința altora, programate de redactorii de la secția agricolă a celor două ziare în termeni de „actualitate”. Bunăoară, documentări despre organizațiile de femei sau sindicale, „Cântarea României”³² sau „Daciada”³³. Se înțelege că, în calitate de „organ” al conducerii județene, toate laudele și criticile se difuzau, prin ziar, în consonanță cu categorizarea operată pe acest palier. În documentările din municipiul Arad, jurnaliștii se deplasau cu mijloacele de transport în comun. Chiar dacă unii aveau autoturisme proprietate personală, cota de benzină lunară³⁴ nu permitea luxul utilizării lor la servicii.

Partea frumoasă a profesiei au fost documentările. Acestea îți permiteau intrarea în incinta *unităților socialiste*, cunoașterea multor oameni excepționali din diverse medii profesionale, condițiile și algoritmi de muncă din diferite meserii. Exceptând sediile Armatei, Securității și Miliției, în județul Arad te puteai documenta oriunde. Oricât ar părea de paradoxal în zilele noastre, chiar și în interfața, reprezentată de presă, dintre politic și cetățean, se foloseau două stiluri discursive: (1) stilul discursului public în „limba de lemn”; (2) stilul comunicării în limbaj natural. Aceasta din urmă fiind admisă prin însăși metoda *muncii de la om la om* din practică propagandei de partid. Așa se face că între interviuevat și interviuevator, după care între jurnalist și palierul decizional superior a existat totdeauna complicitatea dublului limbaj. Nu și a dublei gândiri. Căci în schemele acestor tipuri de comunicare, feed-back-ul conține informații, semnificații și resemnificații selectate și eliminate prin acordul implicit al tuturor actorilor. Ceea ce nu înseamnă că emițătorii și destinatarii nu și-ar fi dorit normalizarea relației prin eliminarea acestor „transpuneri” suplimentare³⁵.

32 Festivalul Național „Cântarea României” a fost inițiat în 1976 în ediții care durau doi ani, cu faze locale, județene și naționale, destinate amatorilor și profesioniștilor. Fiecare antrepriză economică, unitate militară, instituție administrativă, școlară și culturală aveau sarcini de pregătire și prezentare de formații artistice în etapele festivalului.

33 „Daciada” a fost inițiată în 1977 cu scopul impulsivării sportului de masă și olimpic, organizarea sa reproducând cadrele „Cântării României”.

34 Cota de benzină a fost expresia economisirii combustibilului. Aceasta a variat de la 10 la 20 de litri lunar pentru posesorii de autoturisme din provincie, bucureștenii având „privilegiul” de a lua cozile benzinărilor cu asalt.

35 Relevantă în acest sens a fost preeminența lozincilor demonstrațiilor din decembrie 1989 care clamau „Jos minciuna” și „Vrem adevăr”.

Deosebit decurgeau documentările în marile fabrici și uzine. Conform normelor interne, jurnalistul se legitima la poarta întreprinderii, solicitând portarului legătura cu secretarul de partid. Ajungea „escortat” în biroul liderului politic al antreprizei pentru a-l informa asupra temei. „Gazda” desemna și invita subiecții care urmau să reprezinte cazurile pozitive ori și negative ale viitorului articol. Dialogul jurnaliști-surse se consuma în prezența secretarului de partid. Uzuală, în algoritmul unei astfel de documentări, era invitația adresată gazetarului de a vizita fabrica (ori anumite secții), însoțit de unul dintre reprezentanții ei. Interdicția unor dialoguri spontane cu muncitorii angrenați în „banda rulantă” a producției era subînțeleasă³⁶.

Și mai deosebite erau documentările cu „echipe complexe” alcătuite din reprezentanți ai miliției, procuraturii, organizațiilor de tineret. Acestea efectuau controale inopinate în *localuri de alimentație publică* – cum li se spuneau restaurantelor, cofetăriilor și barurilor –, verificând legitimațiile de identitate și de muncă ale consumatorilor. Scopul corespundea programului politic de eliminare a *parazitismului*³⁷ și *creștere a disciplinei în producție*. Erau „vânați” cei fără loc de muncă, precum și angajații care absentau nemotivat. Numele celor care urmau să apară în ziar ca exemple negative era dat de reprezentantul miliției. Astfel de articole se publicau extrem de rar, ziarul fiind, în general, o *gazetă de perete a oamenilor noi*³⁸.

Aveam, desigur, și un securist al ziarului. Apărea uneori în sediul redacției, salutând și fiind salutat cu anumită parcinomie. Dialoguri purta însă exclusiv cu conducerea redacției: redactorul-șef, adjunctul acestuia, secretarul de partid³⁹.

Eroi și anti-eroi

Instituțiile de presă au funcționat în consonanță deplină cu celelalte mesaje instituționale și valori sociale publice.

În *lagărul comunist*, copiii erau educați după principiile pedagogiei lui Makarenko: prin colectiv și pentru colectiv; prin muncă și pentru muncă. Eroii erau, așadar, aceia care excelau în *întrecerea socialistă*, adică *frunțașii în producție*. Și aceia care puneau mai presus de interesele personale, interesul colectiv prestând, cu succes, multiple *sarcini obștești*: propagandiști și deputați locali, animatori culturali și sportivi, inventatori și inovatori. Se înțelege, fără a salarizați, ci ca *oameni inimoși*, animați de *patriotism revoluționar*. Prioritate aveau muncitorii, căci, după aprecierile ideologiei marxist-leniniste, *clasa muncitoare făurea* bunurile materiale, promova *conștiința revoluționară* și reprezenta avangarda viitorului comunist.

Eroi între eroi erau Nicolae Ceaușescu și soția sa, Elena. Cel puțin bi-săptămânal, de pe manșeta ziarului, personajul numărul 1 „ne zâmbea” în calitate de secretar general al partidului și de președinte al statului. La aniversări – personale și publice – din portretul oficial. Altfel, din „instantaneele” deselor *vizite de lucru*

36 Mai târziu, din documentările de arhivă și convorbirile cu ex-lideri comuniști, mi-am dat seama că nici măcar muncitorii nu cunoșteau, cu exactitate, finalitatea muncii lor. Statul român producea și vindea armament altor țări. Sub eticheta de „componente electronice” sau „mecanice”, muncitorii de la întreprinderea de Orologerie din Arad, bunăoară, produceau componente militare.

37 Constituția României garanta locul de muncă și obliga cetățenii la muncă. A fi adult și a nu avea un loc stabil de muncă, însemna un delict, pedepsit în general cu „condamnare la locul de muncă”.

38 Construcția *omului nou*, exemplar al viitorului comunist, a fost sarcina etapelor de tranziție: societățile populare democratice și socialiste.

39 Pensionat după 1989, Valeriu Ilica (*la bază* profesor de limba română) a devenit scriitor. Romanul său *Culdușii* (apărut în 2012, la o editură locală) face rechizitoriul regimului comunist, în speță a colectivizării.

prin țară sau în străinătate. Textul și fotografiile ajungeau în tipografie transmise de secția de propagandă a partidului prin telexul redacției.

Redactorii se documentau însoțiți de unul dintre cei doi fotografi ai ziarului. Aceștia nu aveau cum „acoperi” însă toate documentările. Nici nu era nevoie. Majoritatea ilustrațiilor purtau titlul „aspect de muncă din...”. Înfățișau, de pildă, un șir de confecționere (frunțașe!) de la fabrica „Tricoul roșu”, cu capetele plecate în același unghi peste mașina de cusut și umerii în perfectă aliniere. Ori un ansamblu de blocuri în construcție, cu turnuri de macarale în fundal și muncitori pe schele în prim-plan. Portretele erau rare și-i înfățișau pe „frunțașii între frunțași”. Niciodată răufăcători sau codași.

Liderii județeni apăreau rareori și totdeauna în fotografii de grup, la evenimente precum *plenarele de partid*. Compoziția imagistică era fixă, gestionată de reguli interne: prim-planul aparținea mulțimii din sala de ședințe, în fundal apărând *prezidiul* cu primul secretar de județ citind, în picioare, *raportul sau rezoluțiile*.

Nici redactarea unui articol nu făcea apel la inspirație și implicit, la creativitate. Un articol de 2, 5 – 3 pagini dactilografiate la un rând și un jumătate, respecta formele fixe ale genului. Tot astfel cum ritualul religios ortodox se practica în algoritmi, unități discursive și melodice prestabilite, fostul seminarist Stalin a structurat și canoanele propagandei partidului. „Limba de lemn” din regimul Ceaușescu a fost tot atât de imuabilă, redundandă și previzibilă ca originalul sovietic. Introducerea într-un articol se făcea prin invocarea ultimei cuvântări a liderului politic. Cuprinsul articolului apărea ca o *reflectare a indicațiilor* liderului într-un loc de muncă sau altul. Presărată cu exemple și cifre de producție. Uneori, scurte declarații ale *oamenilor muncii* (în principal *angajamente* de realizare și depășire a planului). Șablon obligatoriu, jurnalistul nefiind altceva decât un mic șurub din angrenajul societății. Iar articolul său, un produs elaborat după o matrită dată, ca piesele scoase la strung⁴⁰.

Salariul redactorului depindea de vechime și de încadrare. Al meu era ceva mai mare decât al unui profesor de liceu, dar mult mai mic decât al unui muncitor cu grad înalt de calificare dintr-o firmă frunțașă⁴¹.

Jurnalismul ca stare de spirit

În termenii actuali de psihologie, aș explica atmosfera acelor ani prin teoriile frustrării absolute și frustrării relative⁴². Suportați și suferi din cauza unor privațiuni, prin comparație cu alții, respectiv prin comparație cu propriul tău potențial reprimat. O stare ce pare să aparțină dintotdeauna condiției umane.

În epoca de referință, discursul public făcea deseori apel la libertate. Definită, în sensul atribuit de Hegel, în *Fenomenologia spiritului*, drept „necesitate înțeleasă”. Copiii învățau la grădiniță că, în România, cetățenii sunt liberi și egali prin aceea că au dispărut exploatarea, bogații și săracii. Că oamenilor li se garantează locuri de muncă și li se repartizează locuințe de stat. Că educația și îngrijirile medicale sunt gratuite, iar șansele de reușită în viață sunt aceleași pentru toți. Că sunt sprijiniți să împlinească visuri îndrăznețe prin internate, burse, cluburi sportive, școli populare de artă... În memoriile de familie, prin care amintirile se transmit pe cale orală în decurs de trei generații, „mai binele” se afla în anii 60-70. Altfel – cu anumite

40 Această viziune a funcționării societății, inclusiv exemplele amintite, i se atribuie de asemenea lui Stalin.

41 Ca profesor debutant, în 1982 am fost salarizată cu 1920 lei; ca redactor cu vechime de 2 ani, dar cu vechime totală de muncă de 9 ani, în 1989 primeam 2 800 lei. Dar muncitorii de top, cu aceeași vechime, puteau câștiga 7000-8000 lei.

42 Concepte teoretizate de Robert Gurr (1970) în ideea că anumite frustrări determină conflicte sociale.

excepții –, bunicii și străbunicii trăiseră cu mult mai rău... Și mai puține „drepturi”. În asemenea exerciții de frustrare relativă, comparațiile recurgeau la ceea ce în „piramida trebuințelor umane”, elaborată de psihologul Abraham Maslow (1968), alcătuia baza: trebuințele fiziologice și nevoia de siguranță a vieții.

Cei mulți, din anii la care mă refer, nu experimentaseră libertatea de expresie, nici dreptul de liberă circulație; nici la modul personal, nici prin amintirile de familie. Iar defularea constrângerilor se făcea, ca totdeauna, între ai tăi, acasă, cu „sinceritatea de bucătărie”⁴³. Într-un *colectiv*, precum cel al amintitei redacții, supapa funcționa și la cafeaua de dimineață, și în documentare, și în timpul serviciilor de tipografie. Exceptând întâlnirile formale, între colegi se discuta deschis⁴⁴.

Anii 80 au fost altfel decât anii 50, amintirea *luptei de clasă* fiind întreținută, cu semnificații politice adecvate, prin literatură și cinematografie. Societatea tot mai omogenizată, sub raportul bunurilor câștigurilor bănești și bunurilor personale, favoriza integrarea coezivă și voluntară a membrilor ei în diverse grupuri. I-am dat dreptate unuia dintre „homocoșii”⁴⁵ intervievați de Svetlana Aleksievici: „nimic nu era mai presus de prietenie”, zicea acesta despre extraordinarul liant al anilor 80⁴⁶. Nu trăiam după lozincă „în și pentru *patria socialistă*”, ci, fiecare, în grupurile lui, într-o diversitate de status-uri liber asumate. Aveam un cerc de prieteni pentru seriile de sărbătoare și sfârșitul de săptămână; avem rude pe care le vizitam în concedii; ne „cazam”, în caz de delegații sau consulturi medicale în Capitală la foști colegi de liceu; aveam nași și fini cu care ne țineam aniversările și onamasticile; aveam un grup de împărtășit pasiuni – schimbam cărți, vizionam spectacole și filme, jucam teatru, ping-pong sau dansam... Aveam vecini cu care ne împrumutam și ajutoram, aveam colegi de birou cărora le împărtășeam bucuriile și supărările din familie... Cărțile noi treceau dintr-o mână într-alta, redactorii de la cultural fiind „pilele” noastre la biblioteci și librării. Pe-atunci, cărțile alcătuiau o lume „a noastră”, mai profundă și mai dezirabilă decât cea percepută senzorial. Revelioanele și petrecerile aniversare se organizau la „clubul presei”, în subsolul sediului de ziar. Adulți acum, copiii noștri își amintesc de colegii de redacție ai părinților ca de niște unchi și mătuși.

Trăiam, cum scria Teresa Toranska⁴⁷, într-o lume cu doi poli: NOI – poporul și EI – sursele Răului. În România anilor 80, EI erau Nicolae și Elena Ceaușescu⁴⁸. Ne uram antrenarea în supraexpunerea lor mediatică, fără a ne autoculpabiliza însă atât de mult cât s-ar crede azi. Funcționa, aș zice, și aici un sentiment al solidarității de grup: nu de făptași, ci de victime: oriunde și orice am fi lucrat, am fi receptat și emis schemele ideologiei și stereotipurile „limbii de lemn”. Toți *oamenii muncii* suportau portretul conducătorului și lozincile afișate în spațiile de lucru și publice.

Ar fi încă multe de spus despre ultimul „cap limpede” împlinit în ziua vizitei lui Ceaușescu în Iran⁴⁹. Și încă mai multe despre demonstrația pornită la Arad în dimineața zilei de 21 decembrie 1989. Ori despre euforia frăției din amiaza de 22, la vestea „fugii” Ceaușeștilor. Sau despre botezul ziarului nostru, prin vocea mulțimii, cu numele *Adevărul* și aventura primului număr în libertate⁵⁰.

43 Termenul este ilustrat pe larg de Svetlana Aleksievici, *Vremuri second-hand* (București: Humanitas, 2016).

44 În urma dispozițiilor lui Ceaușescu, din 1967 Securității i-a fost interzisă recrutarea de informatori din rândul membrilor de partid, exceptând anumite situații speciale și temporare. Ziaristii din anii 80 erau, fără excepție, membri de partid.

45 Pluralul derivat din „*homo sovieticus*”.

46 Aleksievici, *Vremuri*, 158.

47 Teresa Toranska, ziaristă poloneză, cunoscută prin cartea *EI – Stalinștii polonezi se explică*, publicată în 1988.

48 Lozincile lui decembrie 1989 au exprimat tocmai această dihotomie: „Noi suntem poporul” și „Jos Ceaușeștii”.

49 În 19-20 decembrie 1989, Nicolae Ceaușescu a efectuat ultima sa vizită în străinătate, în Iran.

50 Pentru participarea la evenimente mi s-a conferit ulterior Titlul de *Luptător pentru victoria*

Schimbarea de regim ne-a surprins șocant. Iar libertatea de expresie ne-a cuprins frenetic. În doar câteva ceasuri, țara a trecut prăpastia dintre haos și societate totalitară. Iar ziarul „Flacăra roșie” și celelalte instituții de presă din țară s-au trezit fără patron. A fost acesta, aș zice, debutul economiei de piață în România și epocii presei românești de tranziție.

BIBLIOGRAFIE

ANIC, Fond CC al PCR – Cadre, Dosar A/21

Aleksievici Svetlana, *Vremuri second-hand* (București: Humanitas, 2016).

Aron Raymond, *Le Spectateur engagé* (entretiens), (Paris: Editions Julliard, 1981).

Betea Lavinia, *Psihologie politică. Individ, lider, mulțime în regimul comunist* (Iași: Polirom, 2001).

Betea Lavinia, *Povești din Cartierul Primăverii* (București: Curtea Veche Publishing, 2010).

Ionică I. Daniel, „Diseminarea informațiilor în România comunistă, Studiu de caz: Metode de lucru ale Direcției Generale a Presei și Tipăriturilor (1949-1952)”, *Revista de științe politice și relații internaționale* 2 (2013): 60–72, <http://revista.ispri.ro/wp-content/uploads/2012/09/60-72-Daniel-Ionica.pdf>

Popescu Dumitru, *Memorii, Panorama răsturnată a mirajului*, vol. 2 (București: Curtea Veche, 2006).

Soulet Jean-François, *L'histoire immédiate. Historiographie, sources et méthodes* (Paris: Armand Colin, Coll. U, Paris, 2009).

Thom Françoise, *Limba de lemn* (București: Editura Humanitas, 1993).

Todorov Tvetan, *Abuzurile memoriei* (Timișoara: Amarcord, 1999).

Wierzbicki Piotr, *Structura minciunii* (București: Nemira &Co, 1996).

ANIC, Fond CC al PCR – Cancelarie, Dosar 143/1989

Revoluției Române din decembrie 1989 prin Decretul nr. 37/26.02.2000, publicat în Monitorul Oficial al României nr. 100bis/08.03.2000. Nu am solicitat privilegiile prevăzute de Legea nr.42/1990.

ANEXA 1

MACHETA ROBOT A ZIARULUI FLACĂRA ROȘIE ARAD (1987-1989)

Luni – nu avea apariție

Martți

Pagina I:

- În întâmpinarea evenimentului politic la zi; fapte din întrecerea socialistă, reportaje, foto reportaje, articole cu succesele oamenilor muncii din industrie, agricultură, investiții etc.
- Agricultură la zi
- Tribuna experienței înaintate
- Actualitatea arădeană

Pagina II:

- Carnet cultural
- Participarea noastră la Festivalul Național "Cântarea României"
- Sport

Pagina III:

- Din activitatea consiliilor populare: acțiuni edilitar-gospodărești de interes obștesc
- Agenda tineretului
- Note, foiletoane

Pagina IV:

- Actualitatea internațională
- Mica publicitate

Miercuri

Pagina I:

- Câtă energie investiți pentru economisirea energiei
- Vecini cu pământul dar nu și cu rezultatele
- Sfera de influență a comunistului
- La încheierea ediției

Pagina II:

- Din activitatea organizațiilor de masă și obștești: sindicat, UTC, femei, FDUS
- Rubrica sport
- Informația pentru toți
- Mica publicitate

Pagina III:

- Pagina femeii (trimestrial)
- Pagina tineretului (trimestrial)
- Pe teme sociale
- Poșta redacției
- În colții grapei

Pagina IV:

- Actualitatea internațională
- Mica publicitate

Joi

Pagina I:

- Agenda întrecerii socialiste

- Marca întreprinderii, prestigiul nostru
- Muncitorul agricol, muncitor complex sau Dimineața pe linia grajdului
- Actualitatea arădeană

Pagina II:

- Din activitatea școlilor
- Pe urmele scrisorilor venite la redacție, Răspundem cititorilor sau Dialog cu subredacțiile
- Mica publicitate

Pagina III:

- Viața de partid
- Stilul și metodele de muncă ale organizațiilor de partid – pagină (trimestrial)
- Note
- În conflict cu legea
- Omul în oglinda propriei conștiințe (trimestrial)

Pagina IV:

- Actualitatea internațională
- Sport
- Mica publicitate

Vineri

Pagina I:

- În întâmpinarea evenimentului politic
- Materialele refolosibile – sursă de materii prime
- Autoconducerea muncitorească și autogestiunea (lunar)
- La zi în agricultură
- La încheierea ediției pe glob

Pagina II:

- Carnet cultural
- Daciada
- Breviar pionieresc
- Din activitatea consiliilor populare (bilunar)
- Organizațiile FDUS și ODUS în acțiune (bilunar)

Pagina III:

- Civica
- Raidul nostru
- Pe urmele materialelor publicate
- Pe șleau
- Ilustrată pe adresa dv.
- Să cunoaștem legile țării

Pagina IV:

- Actualitatea internațională
- Mica publicitate
- Marea publicitate

Sâmbătă

Pagina I:

- Agenda întrecerii socialiste
- Investițiile (lunar)
- La zi în agricultură
- Reportaj

Pagina II:

- Ne scriu corespondenții
- Carnet cultural

- Sfatul medicului (poșta medicală)
- Programul TV
- Ne-am interesat pentru dv.

Pagina III:

- Din județ...de pretutindeni

Pagina IV:

- Actualitatea internațională
- Sport. Programul manifestărilor sportive
- Mica publicitate
- Marea publicitate

Duminică

Pagina I:

- În întâmpinarea evenimentului politic
- La zi în agricultură
- Trei redactori ai ziarului nostru au urmărit...
- Actualitatea arădeană

Pagina II:

- Viața culturală

Pagina III:

- Viața de partid
- De ici...de colo

Pagina IV:

- Actualitatea internațională
- Mica publicitate
- Marea publicitate
- Sport